

SZAMOSÚJVÁRI

POLITIKAI ÉS TÁRSADALMI HETILAP

AZ ORSZÁGOS FÜGGTELENSÉGI ÉS 48-AS BALPÁRT SZOLNOK-DOBOKA MEGYEI KÖZLÖNYE.

Előfizetési árak:	
Egész évre . . . . . 10 K.	Hegyedőre 250
Félévre . . . . . 5 K.	Egyes szám ára . . . . . 20 f.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
PAPP BOGDÁN dr

Megjelenik minden csütörtökön.
Szerkesztőség és kiadóhivatal: Szamosújvár
Húsvétkor és a kiadóhivatal: Szamosújvár
Működésének árszabály szerinti vételnek fel.

Róák a lesen.

Szamosújvár, 1908. aug. 5.

Aki a természet csodás jelenségeit szemléli, az igazságokkal sokszor csak akkor ismerkedik meg, mikor már el sem kerülheti, csak akkor látja meg a fenséges igazságokat, mikor utjában bele botlik.

Aki a nagy politikai ezer fordulatáról, mint létezőkről tud; megnyilvánulásairól csak akkor szerez tudomást, mikor előtérbe tolvaj jelenségeit szemlél-szemben láthatja.

A természet csodás jelenségeiben s a nagy politika ezer fordulatában igen sok rokon vonás észlelhető.

Igen sok állatfaj, ha támadásra készül, vagy ha támadás éri, színet a környezet-höz hasonlóan változtatja, hogy a támadás vagy védelem sikerét biztosítsa. Másik lesből lepi meg zsákmányát s ha üldözik, a leshely biztos menedéket nyújt. Számítatlan más esetben is csak csodálattal tudjuk szemlélni a természet gondoskodását.

A róka a patak partján elterülő ringó érett kalász között kitűnő buvhelyet talál s a gyantatlan arra felé uszó szárnyas nem is sejtji a fenyegető veszedelmet, mely a biztató környezetből fenyegeti.

A nagy politika ezer fordulatával sok ilyen rejti magában.

Csak élesebb megfigyeléssel kell tekinteni a környezetbe s a társadalmi és politikai élet kámébonjainak egész táborával találkozunk.

Amilyen irányzatok uralkják a helyzetet, emberünk oly mértékben öltik magukra a legválogatottabb színeket. Ha támadásra készül, vagy ha támadás éri, a nagy összhangban áll lehet észrevenni a támadó s a megtámadottat.

Egyesületek, társulatok leshelyet nyújtanak s általában emberünknek minden veszedelmét nélkül könnyű a zsákmányolás. A hetköznapi emberek teljes jóhiszeműséggel jelennek meg a klubokban s ártatlanul mondják el ügyes-bajos dolgukat, nem is sejtve, hogy a róka a bizalmas környezetben lesben áll s lesi a pillanatot, mikor ártalmára lehet a fecsegőnek.

Ezért vannak a társadalmi és politikai életnek halottjai, mert a róka lesben állnak, nézve a kit meglejteneik.

Operációjuk, munkájuk büntetlen, mert nem lehet tudni, hogy honnan származik a baj, kitől ered a megrontás. Akkor lesz

tisztult a társadalmi és a politikai élet, mikor megszabadul, megtisztul a lesben álló rókáktól.

Szólj igazat

és betörök a vidéki újságírás.

A vidéki újságíró és újság helyzete lényegesen eltér a fővárosiétól. A fővárosi újságíró magasabb nézőpontból foghatja föl hivatását, mert nem él azon személyek között, akikkel a tolla foglalkozik. Mert mi kára, vagy baja lehet abból, ha szigorú kritikát mond a kormány tagjairól, a főkapitányról, a főpolgármesteréről, vagy akármilyen országos potentáról? A privát életben a legrikámbé esetben van csak örökösöse a főváros, vagy az ország urával és így nem kell tartania attól, hogy a kávéházából, a kaszinóból, vagy a társaságból kinéz. Ezzel csak azt akarja kidomborítani, hogy a vidéki újságíróknak ezerszerre több személyi tekintélyt kell lennie, amikor az újságot írja, ha nem akarja magát városában lehetetlenre tenni és boldogulni kíván. Szólj igazat s betörök a fejed. Ezt a közmondást mintha a vidéki újságíróra csináltak volna.

Aki becsületet újságírói és hivatásának nemeseget átérzi, aki harcossá az igazságnak, az nagyon sokszor nem lehet tekintélyes személyekre, mert éppen a közérdek, amelynek szolgálatában áll, követeli meg, hogy bizonyos személyeknek nem tetsző eseményeket vagy kommentárokat írjon meg. Kislekél, rövidlátó ember az, aki emiatt fordul az újságírást és az újságíró ellen, aki ilyen

TÁRCA.

A próba.

A Szamosújvári eredeti társaja.

Miss Lucy Wynford a plajbász-király egyetlen leánya volt. Atyja, a plajbász-trust vezére, valóságos egyeduralmat gyakorolt a világ összes plajbászainak ara fölött. Mert ő gyartotta a legjobbakat. Az ő gyartmányja fekete volt, mint a szén, púha, mint a vaj és könnyű, mint a pelyhen. Szinte lebegett a papirus fölött és nagy gondból fedt leltit, került s ki aóla. Nem csoda, ha neha az esztendő alatt meghódította a világot. Mindenki csak Wynford ceruzát kért, a yankee epügy, mint a hottenottait, a francia epügy, mint a man dárszomán japán. Ennek előbe-tesítása után az olvasó természetesen fogja találni, hogy Mr. Wynford meg amerikai fogalmak szemlét is óriási vagyont gyűjtött s a plajbászokat az őt dirigálta az egész földön át, mint magunkfajta igénytelen halandó az órija mutatóját. Ha m. Wynford rosszul aludt, a plajbászok arra masnap óriási ingadozást mutatott, ha ellenben jól töltötte az éjszakát, vagy a kis Lucy rámsólyogott az édes-ápiára, a ceruza arra szilárd volt, mint a sziklatömb.

A plajbász-irányítási feltelege korán elhalt. Lucy áig emlékeztet az édesanyjára. Neve egy volt mindössze, mikor anyja tetemet kivitték a Wynford palota hatalmas, díszes kapuján. Mr. Wynford

őszintén megsíratta hitvesét, aki hű társa volt akkor is, amikor még heti husz dollárért naponta le kellett szállnia a hányauger fekete torkába, akkor is, amikor milliók urává lett, a munkások ezereinek parancsoló.

Hogy a gyöngéd anyai szeretet melegét nem képen pótolja, Lucyje mellette vette egyik tavoli rokonát, miss Bettyt, aki az élen eszű, gyönyörűn fejlődő leánya nagy vigyázott, mint a szemecské. Ő maga ismét a munka lazas fogatetegebe vetette magát s egyre gyarapította mérhetetlen vagyonát.

Igy szállottak tova az esztendők. Lucy husz éves lett s az imadók egész raja iparkodott megközelíteni a dugdagzag plajbász-irányítást egyetlen, gyönyörű leányt.

Egy napon Mr. Wynford felkereste Lucy-t a szobájában. Lucy az ablaknál állott és merengve nézte, mint siklanak át a kerti fákban a leldöző nap utolsó sugarai.

— Edes leányom — kezdé a szokottnál komolyabb hangon az apa — érzem, hogy öregedő vállain a munka terhet már alig-alig bírják. Nyugalom után vágyodom. Ezt a nyugalmat nagyon megédesztené, ha a te boldogságodban gyönyörködhetném. Szeretném, ha felhúz mennél. A világot nem sírhaték, csak azt kérem tőled, nézz körül egy kisse. A választást teljesen rád bízom. Akhoz mehetsz, akhez akarsz, akár gazdag, akár szegény. Nem akarok egyebet, csak hogy boldogok, melegegedtetnek lássalak.

Ezzel homlokot csókolta a leányt és a kiment. A sok fiatal ember közül, akik a Wynford

palotában megfordultak, Lucynek kétfőn akadt meg a szeme. Mr. James volt az egyik, Mr. Harry a másik. Mindkettőhöz erős rokonszenv vonzotta, de az érzelmi analízisében nem jutott el odáig, hogy választhatott volna közülük. Ha Mr. James-szel beszélgetett, azt hitte, ő szereti. Ha Mr. Harry jelent meg, ennek a módról bíbelészte le.

— A kétfő közül egyik a férjem lesz — mondta Lucy magában, amikor apja távozott — de hogy melyik, azt e pillanatban meg magam sem tudom.

A csendesen szertelődő alkony még gondolatokba merülve talált őt.

Egyzserre felvált és csöngött Bettynek. Az öregedő kisasszony arca megjelent az ajtón.

— Kérek, Betty, — mondta Lucy — jér ide az íróasztalomhoz, fogj tollat és írd, amit diktállok.

Milyen tisztult uralm! Egy szerencsétlen ember, aki őt tavoli rokonának nevezhette, összekulcsolt kézzel könyörgött, ne irtso meg attól, hogy nagylikóssá legyen. Itt felszám a Lincoln körházban s betegséggem egészen elgyógyított. Szerdán már el akarok innét küldeni, de oly nyomorúságos vagyok, hogy egy falat kenyert sem vehetek magamnak. Könyörözik, látogasson meg engem bolnap kedden délután 5 órakor és segítsen rajtam. Bosszúság meg, hogy megszabom az óráit s, de látogatok! csak pont öt órakor bocsátanak meg, szerdán pedig már nem találja it.

Számítva az Ön nagylelkűségére, vagyok

M. Hastings.

örösvetelő 1 kor., Halmos Rezső 20 fill., Banya László 1 kor., özv. Szász Ferencné urasszony 1 kor., 60 fill., Moldován Gaborné 1 kor., 60 fill., özv. Burgya Todoráné 80 fill., Lázár Bogdáné 1 kor., 60 fill., Székely József 20 fill. és Gabányi Árpád 40 fill.rel. — A felülírtakat minden nyilvánosan nyugtazta, azokért a ref. egyház nevében halás községtestület nyilatkozik a helybeli ref. egyház presbitériuma.

— (Apolló) mezőfenyéket vállalt Szamosújvárt a főgimnáziummal szemben naponta változatos, érdekes előadás. Szombat este előadásra kerül többek között a Varázskönyv és a Víz öngyógy.

— (Az „Erdélyi Kárpát Egyesület” folyóirata). Most jelenik meg az „Erdély” című honismereti képes szemléte legújabb 5-6 száma, melynek vezető cikkelyében Szalay Béla dr. nagyszabású orvosi és ismert alpinista szakavatott tollából „Hegyeink királya” néven nagyszabású monográfia olvasható a Fogarasi-havasok legmagasabb csúcsáról a 2544 m. Nagajról. Ez a nagy szorgalommal megírt dolgozat a nagyszabású Bruckenthal-féle múzeumnak mintegy 50 szakmájának és addig föl nem használt közlatainak az áttekintésére alapján egy-egy iványi terjedelmű meghaladva foglaltja a Hegy név eredetét, szomgyarazatát, irodalmát és arra az érdekes következtetésre jut, hogy az Erdélyi Kárpátok e királyát a közvélemény csak 1842-ben koronázták meg az erdélyi havasok királyává. A kiválóan cikkely Közeljárás környelének kiadására helyesről ad számot, sikerült terkepemellették mintaul fűrdők és nyaralóhelyek száma. A bazalt oszlopjairól híres „Detonata” hegyet, majd „Rabsonné várát” t kepekben és rasban bemutatott cikkelyek végén kisbél közlemények és az egyesületi mozgalmaikat feltüntetve változatos hírek egész sorozata költetnek az olvasók számára. A „Erdély” hirtelinteként két új kiadványról is szeretnénk tudomást, u. m.: a folyó egy Turista naplóról, melynek ára 1 K. és a legéget Kányóti menedékház javára kibocsátott gyopáros levelezőlappokról, melyek csomagként (5 db) ára 65 fill. Az „Erdély”-t az „Erdélyi Kárpát-Egyesület” tagjai 6 korona egy tagsági díjjal fejtiben ingyen kapják.

— (Virágó ipar) fejlődött ki hazánk déli részén és nagyon járul hozzá a vidék vagyoni viszonyainak konszolidálásához. A legjobb termékek örvendő Nagykikindia és Zombolyai Boha fele teglaryaraktat kirják, melyek a tulajdonosok szakavatott vezetése mellett a monarchia legnagyobb telepőve fejlődtek ki. A Boha-féle szab. ártedő cserépek melyekből a cég évente 50 milliót többet gyárt, közkeletűségeket örövendek. A cég újabb Békéscsabán is hatalmas telepet létesít, mely számos munkásnének keresetet fog adni.

— (Harminc év) A Pesti Hírlap az új évvel harmadikát egyfolyamába lépett. Harmin évvel ezelőtt Magyarország legelső kedves, legelőkeltebb lapja lett. Az olvasókörözés szerzetere minden-kepen igyekszik is részolítani. Politikai irányát illetőleg minden párttal szemben független, sokimondó; iársámdani kérdésekben szabadelvű, demokratikus; szávalt lelkesedéssel emeli mindig a közönség érdekeit, mert minden sorvát a közpárt igyekszik előmozdítani. Heles jubileumok és politikai irják vezérkérlet; elősranču, kedvelt írók a tarcat, humoros cikkeket; kiváló újságírók szerkesztik a rendes rovatat. Kimentőbb országgyűlési tudósítást egy lap sem közöl; színházi és hír-rovatát a legzadagabb; a közönségtől oly igen kedvelt szerkesztésű izentűt pedig minden nap anyit van benne, amennyi más lapnál egy egész heten keresztül sem gyűl össze. Ez a mindennapi szívesen érintkező az olvasókörözésről és az apróhirdetéseket rengeteg felajánlása közbevetőhatalatlan bizonyságot, hogy a Pesti Hírlap ma az ország legelőkeltebb, legolvasottabb lapja, mely azonkívül a legzadagabb tartalma is. Úgyvan azert sokszor kötször anyit ad, mint más lap; minden nap 32-36, vasnapokon 64 oldal-

lon, ünnepi alkalmakkal ennél is nagyobb terjedelemben jelenik meg. S minden felül rendkívüli kedvelésnyelnek is részolati előzetűt, akik karácsonyi ajándékul kapják a Pesti Hírlap nagy képes naplárát, melyekért áron rendelhetik meg a Divantszalon, leszállított áron szereshetik meg a Legrády Testvérek kiadásában megjelent képeket. Jó szívetl ajánlatjuk azért t. olvasónk figyelmébe a Pesti Hírlapot, melynek előzetűsi ára egy óra 2 korona 40 fill. rel, negyedére 7 korona, óra 2 korona 40 fill. rel, negyedére 7 korona, és egyszerre 7 koronát küld be, az kívánatra ingyen és bérmentve megkapja addig, míg a készlet tart, a Pesti Hírlap Naplárát 1908-ra, mely a naplár részen kívül rendkívül gazdag tartalommal és 40 oldal keppel jelent meg, közhasznú és mulattató részzel, kemény kötésben, több mint 200 oldalon. — A kiadóhivatal címe, hova a megrendelést küldeni kell: Budapest, V., Váci-körút 78.

KÖZGAZDASÁG.

A husszemle.

Irta: Frischmann Arthur városi állatorvos.

A husszemle tudományos alapon és célszerűen csak azelőtt fejlődik, mióta kétségtelen bebiztosult nyert, hogy több állati betegség emberekre is átterjedhet, habár regebb időkben is egyes népfajloknál nyomtatott talajuk a husszemlének, így pl. az acgip-tomiaknál papok vizsgálták a húst. A romaiknál Kurulis adillések végeztek a husszemlét s a 3 nappal idősebb húst, mint romlott tápszer, megsemmisítették. A zsidóknál körülmenyesebb volt a husszemle s a taludban már 70 elő betegségét találtak felsorolva, melyek húsát közfogyasztásra alkalmatlannak tekintették.

Magyarországon a legutóbbi időkig szomoró állapotok voltak e tekintetben s csak egyes esetekre vonatkozólag hoztak törvényes intézkedések, így pl. kiűltől után indulva elfiltották a gyöngyöros húsát élvezet, mert összefüggésbe hozták a sphyllisist. 1852-ben állapították meg, hogy a borsika okozza a gabonaféreg keletkezését. 1860-ban állapították meg a trichinist.

Az 1874. évi XX. t. c. kimondja, hogy szarvasmarhát csak közvágóhídon lehet levágni és csak a kirendelt húsátó állatalkalmasnak nyilvánított hús kerülhet közfogyasztásra.

Az 1876. évi XIV. t. c. kimondja, hogy az egységére veszélyes tápszernek elköszandók.

Az 1879. évi XI. t. c. büntetést szab ki az elhullott állatok húsának forgalomba való hozatalára.

Az 1888. évi VII. t. c. intézkedést tartalmaz a közvágóhídrakról.

Részletes és a kívánalmaknak megfelelő intézkedéseket azonban csak most a legutóbb kibocsátott 54300—908. sz. rendeletben találunk, melynek lényegesebb pontjait kivonatolva közöljük.

A rendelt intézkedik a vágóhídrakról és

húsátókról és utasításokat tartalmaz a vágóhídról, mézarszéki és piac husszemlére.

A vágóhídrakra vonatkozólag kimondja, hogy városok feltétlenül kötelesek vágóhídrakat létesíteni. A kis és nagy községeket pedig, amennyiben a közfogyasztás céljából levagott állatok után szedhető vágóhídi díjakról befolyó jövedelem, a közvágóhídi felállítására fordítandó összeg törlesztése fedezésére és a vágóhídi izemben tartására elégségesnek mutatkozik, a közigazgatási bizottság felterjesztésére a helygymintiszterrel egyetértőleg a földmivélségi miniszter közvágóhídi létesítésére kötelezheti.

A követelményeknek meg nem felelő és a kellő berendezéssel el nem látott vágóhídrak záros határidőn belül kibővíthendők illetőleg unjonnan általakítandók.

Közvágóhíddal ellátott helyeken magánvágóhídi csak akkor engedélyezhető, ha hús-kivétel céljából történő tömegesebb levágások esetén érne a közvágóhídi nem alkalmas és ha ezen hiány pótlására a község maga nem gondoskodik.

Közvágóhídtól a városon kívül és hol közevű folyó van, a városon alul a folyó víz mellé kell építeni, a folyó vizet a közvágóhídon alul levő része marháitól nem használható.

A vágóhídi mindenkor elegendő mennyiségű vizet adó kutakkal látandó el és ott a folyó víz semmiféle elő vágóhídi munkáltnál nem használható, melynél az a húst befertőzheti.

A gyomrok és belek a közvágóhídi telepen, de a vágóhelyeken kívül az e célra kijelölt helyiségekben tisztítandók. Bőrök száritására a vágóhídi padlása berendezhető ugyan, de ez esetben a vágóhídi mennyetűnek valokva kell lennie.

Folyékony hulladékok számára a vágóhídi épületen kívül vizáló fallal mellé és beférhető gödröt kell készíteni, melybe azok esatornán át a közvágóhídról folyolhassanak.

Az elköszött szarvak számára a közvágóhídi mellékhelyiségekben befertőzhető, elzárható és fertőtlenítendő láda álljon. Ugy a gödör valamint a láda nyáron mindnapon, télen, tavasszal és őszszel legalább minden másodnap kiirtendő és megtisztítandó.

Rágadós betegség megállapítása esetén a vágóhelyiség, eszközök a gödör és láda szarkót fertőzetele mellett fertőtlenítendők.

Minden közfogyasztásra szánt szarvasmarha (beleértve a bivaly is) juh, kecske és sertés, kórkülfönségre való tekintet nélkül, csak vágóhídon vágható le.

Ló és szarvasmarha levágására előtt szemle alá vevendő meg azon esetben is, ha az magánfogyasztás céljából vágatik le.

Aki szarvasmarhát vagy más, közfogyasztásra szánt állatot akar levágni, köteles azt a hussvizsgálatnak 6 (hat) órával a levágás előtt bejelenteni és egyuttal a levágandó állatra vonatkozó marhalevelet nekí átadni, kénszervázás esetén a bejelentés a vágás okának felmerítéséhez történhetik.

Kitűnő minőségű és legmagasabb szilárdságu Portland-Czement ajánl olcsó áron

KUGLER, PAUL és TÁRSAI PORTLAND CZEMENT-GYÁRA

BRASSÓBAN. — Szamosújvárt kapható Sáhin Péter urnál.

